

נכתב על ידי הרב עקיבא משה סילבר

**למה אמרו בגמרא שנתנה הרשות לרופא לרפאות ולא נזכר שיש
בזה מצווה והאם מקיימים בזה מצווה**

בשו"ע הל' ביקור חולים יו"ד סי' שלו ס"א, מבואר על החובה ללכת לרופא כשצריך,
ומאידך גיסא יש דברי הרמב"ן עה"ת (הובא בט"ז שם) והגר"א בזה ובתשובה אחרת
הרחבתי בזה, ויש לציין דברשב"א ח"א סי' תיג וסי' תיח מבואר דהבטחון נחלק לפי

האנשים ולפי הזמנים וכן ציינתי לדברי המהרש"א בכתובות בתשובה הנ"ל דהנהגת ר' יהושע בן לוי היא רק ליחיד בדור, וכן ציינו בזה עוד לדברי הנפה"ח שער א' פ"ח (הובא בבה"ל סי' קנו ד"ה סופה) בביאור דברי הגמ' בברכות לה ע"ב הרבה עשו כר' ישמעאל וכו' דהנהגת רשב"י היא ליחידים ולא לרבים, ועי' בספר הבוטח להרב פאלק שהביא הרבה מ"מ בנידונים אלו (ואולי הט"ז שם מפרש דברי הרמב"ן לענין אחר שהצדיק מונע את הצורך ברופא, ולא לענין הימנעות מרופא כשצריך בפועל, עי"ש בסוף סק"א).

וצע"ק אם באמת נימא שאותה הפעולה ממש באותו המצב לאדם אחד יהיה איסור ולאדם אחד יהיה מצוה מחמת שהוא בעל בטחון יותר, ודוחק לומר דיש גבול בין המצוה לאסור.

ואולי החילוק הוא אם מזניח הרפואה מחמת עצלות ורשלנות או מחמת ביטחון, אבל בתנאי שבאמת בוטח בה' ולא מועיל כשעושה לכוונה אחרת ורק מתרץ מעשיו שעושה כן לשם ביטחון, גם אם מועילבמצוה אחרת כגון שבונה מעקה ומכוון גם לשם מצוה דמועיל (עי' נזיר), אבל כאן אינו מועיל כיון שאם אינו מחמת ביטחון ממש יש כאן סכנה, דאל"כ הו"ל להשו"ע להזכיר שמי שאינו רוצה ללכת לרופא יכוון שעושה כן לשם ביטחון.

לגוף השאלה אולי יש חילוק בין מקום סכנה לשאר חולי, דאפשר שבמקום סכנה הוא חמור יותר, אבל צריך ראייה לחילוק זה, דהא לענין להזיק לעצמו בידיים גם לחבול בעצמו אסור כמו שאסור לאבד עצמו וכמבואר בס"פ החובל.

ולמעשה המשמעות בפוסקים דאמנם מתחילה היה צריך רשות לזה כדי לגלות שאין כאן עושה דבר כנגד רצון ה' אבל אחר שכבר יש רשות לרפאות ממילא הו"ל מצוה או חובה כמו כל איסור לחבול בעצמו ולשמור עצמו ושלא לאבד עצמו לדעת (ובתשובה אחרת לגבי ברכה על ברכת ונשמרתם ציינתי לנידון אם לשמור גופו מנזקין הוא מדאורייתא או מדרבנן), וכך משמע בלשון השו"ע בסי' שלו ס"א שם שכ'

שנתנה הרשות לרופא לרפאות ומצוה היא ובכלל פקו"נ הוא ואם מונע עצמו הרי זה שופך דמים וכו', ונתבארו הדברים בט"ז שם סק"א דעכשיו שנתנה הרשות הרי הוא מצוה לרפאות עי"ש בהרחבה, וכן ראיתי בשם הברכ"י שבאמת נקט כן דאחר שנתנה הרשות נהפך לחיוב.

והיה מקום להביא ראיה מהגמרא גופא דמש"כ נתנה הרשות הכונה למצוה, דהרי אמרי' שם לפי שאין דרכן של בני אדם וכו' אלא שנהגו, ועל זה אמרי' דלא לימא איניש הכי משום שנתנה הרשות לרופא לרפאות, ואם נימא דגם לפי הדעה הראשונה אינו מצוה ואינו איסור כיון שנהגו וגם לפי הדעה השניה אינו מצוה ואינו איסור, א"כ מאי איכא בין דעה הראשונה לדעה שניה, אבל לפי מה שנתבאר שהוא מצוה לילך לרופא, א"כ טובא איכא בין הדעות, דלדעה הראשונה הוא רשות ולדעה השניה היא מצוה.

ומיהו ראיה ברורה אין מזה, דאכתי יש לומר דלפי דעה הראשונה הוא כעין בדיעבד שלא היה ראוי לעשות כן אלא רק מצד המנהג ונפק"מ שיש מקום להדר למנוע מזה, ואילו להדעה השניה הוא לכתחילה גמור שנתנה הרשות לרופא לרפאות.

ומ"מ גם לפי זה הלשון שאמרו שנתנה הרשות וכו' צע"ק דמשמע שרק נתנה רשות דבד"כ רשות אינו מצוה ולא חובה וסתימת הדברים קצת צ"ב, ואולי הטעם שנקטו שניתנה הרשות הוא מאחר שהצדיקים שהם במעלה גבוהה ירידה היא להם לילך לרופא ואינם הולכים לרופא, וכמו שנתבאר בשם הרמב"ן, הלכך נקט נתנה הרשות ולא מצוה, כיון דלצדיקים לאו מצוה היא.

ולהט"ז שם [דגם אפשר שלמד באופן אחר בדברי הרמב"ן כמו שנתבאר] הביאור בדברי הגמ' שונה קצת דמכיון שהיה יותר טוב שאדם יהיה בדרגא שלא יצטרך רופא מ"מ מאחר דעכשיו לפי דרגתו המצב הוא שצריך רופא, לכן הוציאוהו בלשון שנתנה הרשות שהוא לשון בדיעבד קצת אע"ג דעכשיו זהו המוטל עליו מ"מ מאחר

שהיה יותר ראוי שלא יצטרך והוא בדיעבד לכך הוציאוהו בלשון זה דלא משמע מצוה.

וראיתי שיש שנקטו לחלק בין הרופא לחולה דלהרופא הוא רשות ולחולה הוא מצוה, וזה צ"ב, דאדרבה החולה אולי יכול למחול אבל הרופא לא, דלרופא הוא השבת אבידה בגופו של חולה כמ"ש הר"ן בנדרים מא ע"ב והרמב"ם בפה"מ שם פ"ד מ"ד, ועוד דאם לחולה הוא מצוה א"כ גם לרופא הוא מצוה שהרי מקיים בזה מצוה דחולה והוא שליח דחולה לקיים מצוותו.

